

L'home de la maleta - Ramon Solsona

L'home de la maleta són tres novel·les: la de l'ancià que es va quedant sense amics i amb una família cada vegada més incomprendible, la del músic que ha corregut mil festes majors, i la de l'orfe que no pot deixar de fer-se preguntes sobre el seu origen. Només la segona d'aquestes línies resulta festiva, però Ramon Solsona (Barcelona, 1950) opta per donar a la novel·la la forma d'un monòleg aparentment desguittat i converteix el llibre en una festa verbal, plagada d'exabruptes idiosincràtics, tics generacionals, tocs d'humor i un reguitzell d'expressions felicíssimes que no havíem vist mai en lletres d'impremta.

Solsona ha escrit una novel·la sobre un orfe que mira de sobreposar-se a la postguerra, però més que comparar-la amb *Pa negre*, caldria vincular-la a les proses de Robert Robert i Emili Vilanova, que parteixen del llenguatge popular de Barcelona. El que hi afegeix Solsona és una trama més treballada i una estructura llegidora que indaga en la literatura del jo.

Vegem-ho. La primera part és una autobiografia pulcra i, com veurem més endavant, falsa. En la segona i tercera parts, el mateix personatge engega un monòleg dialectal, rebregat i farcit d'incorreccions, com si vinculés la sinceritat lingüística amb la sinceritat moral. Més endavant, rescriu la primera autobiografia mirant de ser correcte i alhora fidel, però davant un fet exterior que el sacseja torna al monòleg estripat.

El que caracteritza la novel·la és la música, de manera temàtica com a via per sobreposar-se a la postguerra, i de manera estilística per aconseguir un cert ritme a còpia de fragments de cançons populars, i sobretot d'expressions col·loquials. El protagonista s'expressa amb una barreja de castellanismes, tant genèrics (*algo*) com connotats (*bandido*, *arrojar*). Moltes paraules catalanes apareixen amb la grafia corresponent a la pronúncia d'un home certa edat i formació: *sapiguer*, *esbarallar-se*, *quansevol*, *ideia*... A *L'home de la maleta*, en definitiva, la versemblança es produeix per la manera de parlar.

Altres autors contemporanis han treballat l'expressió dels seus personatges dins els límits de la correcció lingüística, com Mercè Rodoreda a *La plaça del diamant*. Jordi Puntí i Màrius Serra, per citar dos autors més joves, han seguit aquesta tradició. L'opció de Ramon Solsona, en canvi, és transgredir clarament la normativa. El cas ha esverat alguns crítics i lectors, que es pregunten si l'anomenat "català que es parla" ha arribat a la literatura.

El cas és rellevant perquè el llibre l'ha escrit un autor respectat, i perquè ha obtingut un dels premis literaris més simbòlics del país. Certament, l'autor té dret a no escatimar cap dels recursos que li poden fer servei. I, certament, moltes de les frases adquireixen determinats matisos –com ara còmics- si s'acosten al parlar real i s'allunyen, doncs, de les cotilles gramaticals, ja que el personatge narrador no té gaires estudis. Ben mirat, aquestes opcions resulten més aplicables en el camp de la literatura oral que en el de la literatura escrita: pensem en obres de teatre presumptament trencadores on els actors parlen com filòlegs. No sabem si l'opció de Ramon Solsona introduirà canvis en els usos narratius. El que sabem, en canvi, és que aquesta és una novel·la recomanable als lectors en general, i als dramaturgs en particular.